

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Fjármálaeftirlitið · Suðurlandsbraut 32 · 108 Reykjavík · Sími: 525 2700 · Fax: 525 2727

Ár 2001, þriðjudaginn 11. desember, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Ólafur Haraldsson, Ólóf Embla Einarsdóttir og Sölvi Sölvason.

Fyrir er tekið **mál nr. 13/2001**:

M,N og O

gegn

fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r:

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar M, N og O hér eftir nefndir sóknaraðilar, annars vegar og fjármálafyrirtækið F, hins vegar, hér eftir nefnt varnaraðili.

Málið barst úrskurðarnefnd 8. október 2001 með kvörtun M, f.h. allra sóknaraðila, dagsettri sama dag. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 9. október 2001, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi F dagsettu 30. október 2001. Bréfið var sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 31. október, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi sóknaraðila M, dagsettu 4. nóvember 2001.

Með opinberri tilkynningu viðskiptaráðuneytisins, dagsettri 27. nóvember 2001, var tilkynnt að viðskiptaráðherra hefði þann sama dag afturkallað starfsleyfi varnaraðila með vísan til 2. tölul. 1. mgr. 60. gr. laga um verðbréfavíðskipti nr. 13, 1996. Í framhaldi af afturkölluninni hafi viðskiptaráðherra lagt fram beiðni til Héraðsdóms Reykjavíkur um opinber skipti á félaginu í samræmi við 2. mgr. 62. gr. laga um verðbréfavíðskipti. Hafi Héraðsdómur Reykjavíkur fallist á þá kröfu og skipað L, til að annast skiptin.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 9. og 28. október. 6. nóvember og 4. og 11. desember 2001.

II.

Málsatvik.

Með þremur ódagsettum svokölluðum áskriftarskrám skuldbundu sóknaraðilar sig til að kaupa hluti í fjárfestingasjóðnum H fyrir 14.000 bandaríkjadali hver um sig. Samkvæmt skjölum þeim sem sóknaraðilar rituðu undir skyldu 40% áskriftarfjárhæðarinnar greidd eigi síðar en fyrir lok janúar 2000 og 60% þegar eftir því yrði kallað. Sóknaraðilar greiddu þann 31. janúar 2000 40% þeirrar fjárhæðar sem þeir höfðu skrifað sig fyrir. Þeir gerðu fjárvörslusamninga við varnaraðila, dagsetta 3. og 4. febrúar 2000, þar sem varnaraðili tók að sér að annast kaup og sölu bréfa sóknaraðila í umræddum sjóði

Með ódagsettu bréfi varnaraðila til viðskiptavina sinna, sem m.a. barst sóknaraðilum að því er virðist í apríl 2000, er þeim boðið að auka hlutdeild sína í „fjárfestingarsamlaginu H“ um 150%. Hvatti varnaraðili viðskiptavini sína í bréfinu eindregið til að nýta sér umrædda heimild til aukningar. Sóknaraðili M mun hafa ákveðið að auka hlut sinn um 14.000 bandaríkjadali. Kveðst hann hafa gert það eftir viðtal við nafngreindan starfsmann varnaraðila.

Hinn 24. maí 2000 mun varnaraðili hafa sent rafpóst til þeirra, sem skrifað höfðu sig fyrir aukningu í sjóðnum, og óskað eftir því að þeir greiddu 20% hennar hinn 1. júní 2000. Kveðst sóknaraðili M hafa kvartað yfir þessu við starfsmenn varnaraðila.

Með bréfi varnaraðila, dagsettu 5. júlí 2000, var sóknaraðilum tilkynnt um stöðu sjóðsins, auk þess sem tilkynnt var að fyrstu hlutabréf yrðu afhent fjárfestum í júlí það ár. Með bréfinu fylgdi íslensk endursögn á bréfi frá H til varnaraðila. Með bréfi sama aðila til fjárfesta, dagsettu 16. október 2000, sem ritað er á íslensku, var viðskiptavinum enn tilkynnt um hversu vel gengi hjá sjóðnum. Er þar tilkynnt um um að eitt félaganna sem fjárfest hafi verið í hafi verið selt öðru stærra nafngreindu félagi.

Af gögnum málsins verður ráðið að varnaraðili hafi hinn 13. desember 2000 sent frá sér rafpóst, sem virðist hafa að geyma þýðingu af tilkynningu H til fjárfesta, dagsettri 27. október 2000, þar sem fram kemur að innan fimm daga muni hefjast dreifing á hlutabréfum sem sjóðurinn hafi fjárfest í.

Einn sóknaraðila sendi nafngreindum starfsmanni varnaraðila rafpóst, dagsettan 11. september 2000, sem aftur var ítrekaður í næstu viku á eftir, þar sem hann óskaði þess að sleppa frá umræddum fjárfestingum eins og þær stæðu þá. Varnaraðili svaraði sóknaraðila með rafpósti hinn 23. nóvember 2000 þar sem bent var á að áskrift að hlutum í H væri bindandi og að heimild væri fyrir umsjónaraðila sjóðsins að skerða núverandi hlut til að mæta viðbótar innköllunum á greiðslum ef menn neituðu að borga.

Hinn 15. mars 2001 sendi varnaraðili út með rafpósti til viðskiptavina „fréttabréf“ H á ensku, dagsett 27. febrúar 2001. Með bréfi sínu til varnaraðila, dagsettu 10. apríl 2001, leitaði sóknaraðili M eftir skýringu á því hvers vegna enn væri ekki farið að afhenda hlutabréf í fyrirtækjum eins og lofað hafði verið. Þá spurði hann ýmissa spurninga um fyrirtæki sem sjóðurinn hefði fjárfest í og fleira tengt viðskiptum aðila. Erindið var ítrekað með bréfi sóknaraðila M til varnaraðila, dagsettu 8. maí 2001. Varnaraðili kvaðst með símbréfi sem sent var 9. maí 2001 munu svara erindi sóknaraðila hið fyrsta. Var það gert með bréfi varnaraðila, dagsettu 21. maí 2001. Bendir varnaraðili þar á að allar fréttir og tilkynningar varðandi umræddan sjóð komi frá stjórnendum sjóðsins í Bandaríkjum Norður-Ameríku, sem varnaraðili sendi áfram til viðskiptavina sinna. Í bréfinu var leitast við að svara einhverjum spurninga sóknaraðila.

Varnaraðili sendi viðskiptavinum sínum „fréttabréf“ frá margnefndum sjóði fyrir fyrsta ársfjórðung 2001 á ensku, dagsett 21. maí 2001, með rafpósti hinn 11. júní 2001, auk endursagnar á íslensku.

Aðilar munu hafa fundað um gang mála hinn 19. júní 2001. Sóknaraðilar kröfðust endurgreiðslu frá varnaraðila með bréfi, dagsettu 28. júní 2001. Erindið var ítrekað með símbréfi sóknaraðila M, dagsettu 17. júlí 2001. Varnaraðili hafnaði þeirri kröfu með bréfi, dagsettu 26. júlí 2001, en kvaðst jafnframt munu athuga möguleika á sölu á hlut sóknaraðila í margnefndum sjóði.

Með bréfi varnaraðila, dagsettu 16. ágúst 2001, voru fjárfestar, þ.á. m. sóknaraðilar, krafðir um greiðslu á 20% af því fé sem þeir höfðu skráð sig fyrir. Fylgdi

greiðsluseðill bréfinu. Var bent á að H áskildi sér rétt til að beita skerðingarákvæðum samkvæmt útboðsskilmálum yrði ekki greitt, sem gerði það að verkum að þegar innborguð fjárhæð yrði skert um að allt að 50%. Með bréfinu fylgdi fréttabréf fyrir annan ársfjórðung 2001, dagsett 7. ágúst 2001.

Með bréfi sóknaraðila, dagsettu 27. ágúst 2001, kröfðu þeir varnaraðila um afrit samninga, sem heimiluðu varnaraðila skerðingu sjóðseignar þeirra. Þá gerðu þeir og kröfu um afhendingu hlutabréfa þeirra í þeim fyrirtækjum sem sjóðurinn hefði þegar fjárfest í og væru komin á markað. Jafnframt var því lýst yfir að sóknaraðilar myndu geymslugreiða umkrafða greiðslu þar til umbeðin gögn og umsögn Fjármálaeftirlitsins myndu ligga fyrir. Varnaraðili svaraði sóknaraðilum með bréfi, dagsettu 29. ágúst 2001. Sóknaraðilar geymslugreiddu umkrafða fjárhæð hinn 3. september 2001.

Með bréfi, dagsettu 1. október 2001, voru sóknaraðilar enn krafðir um greiðslu á 20% af áskriftarhlut sínum í umræddum sjóði. Með bréfi til varnaraðila, dagsettu 5. október 2001, óskuðu sóknaraðilar skýringa á því hvernig fyrirhugað væri að framkvæma skerðingu á hlut þeirra í sjóðnum um rúmlega helming myndu þeir ekki greiða umræddan 20% áskriftarhlut sinn.

Sóknaraðilar leituðu til Fjármálaeftirlitsins með bréfi, dagsettu 6. september 2001. Með bréfi stofnunarinnar, dagsettu 4. október 2001, var sóknaraðilum bent á að beina erindi sínu til úrskurðarnefndarinnar. Gerðu þeir það með áðurnefndri kvörtun, dagsettri 8. október 2001.

III.

Umkvörtunarefni.

Að því er fram kemur í gögnum málsins kveðast sóknaraðilar hafa lesið blaðagrein, sem birtist hér á landi í desember 1999 þar sem þáverandi eigandi varnaraðila hafi lýst yfir ágætum fjárfestingasjóðsins H og kostum þess að eiga viðskipti við varnaraðila. Hafi einn sóknaraðila haft samband við varnaraðila vegna þessa og þá verið tjáð að ekki væri hægt að fjárfesta fyrir minna en 2,5 - 3,0 milljónir króna, en skipta mætti þeirri fjárhæð milli þriggja aðila. Sóknaraðilar segja að þeim hafi verið sagt að ekki mætti líta svo á að greiða þyrfti alla upphæðina sem viðkomandi myndi skrifa sig fyrir þar sem umræddur sjóður væri þannig uppbyggður að ekki þyrfti að greiða nema 50-60% af þeirri upphæð sem maður skrifaði sig fyrir. Hlutabréf í einstökum fyrirtækjum myndu berast áskrifendum og kæmu á móti því sem greiða þyrfti. Hafi þetta verið skýrt með þeim hætti að þau fyrirtæki sem sjóðurinn myndi fjárfesta í færu á markað og að sex mánuðum liðnum yrðu bréfin laus og gæti þá hver og einn selt bréfin sín eða ráðstafað þeim með öðrum hætti. Sóknaraðilar segja engan þeirra hafa séð samning um H eða einhver útboðsgögn.

Sóknaraðilar kveða ekkert hafa staðist sem fram hafi komið hjá varnaraðila. Hafi verið logið að þeim og þeir sviknir. Telja þeir varnaraðila hafa rift (sic) fjárvörslusamninga við sig og gera kröfu um endurgreiðslu þess fjár, sem þeir greiddu varnaraðila auk vaxta.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðilar hafi með áritunum sínum á áskriftarblöð í árslok 1999 og byrjun árs 2000 skuldbundið sig til að kaupa hluti í H fyrir þar til greinda

upphæð. Komi skýrlega fram á blöðunum að greiða eigi 40% fjárhæðarinnar fyrir lok janúar 2000, en þau 60% sem eftir stóðu þá er eftir því yrði leitað.

Varnaraðili kveður útboðsskilmála greinds sjóðs hafa legið frammi þegar verið var að kynna sjóðinn. Hafi fjárfestar verið sérstaklega hvattir til að kynna sér skilmálana og önnur gögn um sjóðinn, auk þess farið hafi verið yfir alla helstu skilmála sjóðsins á kynningarfundum. Komi það skýrt fram í útboðsskilmálum að markmið sjóðsins sé að fjárfesta í áhættusömum óskráðum félögum. Sé þar og gerð grein fyrir nánar tilgreindum áhættuþáttum sem áhrif geti haft á fjárfestinguna. Þá sé einnig skýrt tekið fram að engin trygging sé fyrir því að fjárfestingin skil arði og að óvíst sé hvenær unnt verði að innleysa hagnað ef einhver verður.

Varnaraðili segir aðstæður á hlutabréfamarkaði undanfarin misseri hafa leitt til þess að fjölmörg félög, sem H hafði fjárfest í, hafi frestað skráningu á markaði. Hafi einungis fjögur þeirra félaga farið á markað. Varnaraðili kveður að í upphafi hafi verið vonast til þess að unnt yrði að nota það fé sem fengist við sölu á bréfum í þeim fyrirtækjum, sem komin voru á markað, til að standa undir skuldbindingum sjóðsfélaga á þeim 60%, sem ekki voru greidd inn í sjóðinn í upphafi. Aðstæður á verðbréfamarkaði hafi hins vegar gert það að verkum að ekki hafi verið hægt að hefja greiðslur úr sjóðnum og hafi því verið nauðsynlegt að kalla eftir umræddum 60% í samræmi við skuldbindingar á áskriftarskrá. Þá kveður varnaraðili heimild til skerðingar á innborguðu fé koma fram í fyrirnefndum útboðsskilmálum.

V.

Niðurstaða.

Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki starfar samkvæmt samkomulagi Neytendasamtakanna, Sambands íslenskra sparisjóða, Sambands íslenskra viðskiptabanka, Sambands lánastofnana, Samtaka verðbréfafyrirtækja, Fjármálaeftirlitsins og viðskiptaráðuneytisins, dagsettu 8. júní 2000. Þrjú síðastnefndu samtökin hafa nú sameinast í Samtök banka og verðbréfafyrirtækja. Er nefndinni samkvæmt samkomulagi aðila ætlað að fjalla um ágreining milli fjármálafyrirtækja og viðskiptamanna þeirra. Er það markmið samningsaðila að með nefndinni sé viðskiptamönnum auðveldað að koma á framfæri kvörtunum vegna viðskipta við fjármálafyrirtæki og fá leyst úr þeim með skjóttum og ódýrum hætti.

Samkvæmt 3. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki geta viðskiptamenn fjármálafyrirtækja snúið sér til nefndarinnar með kvartanir vegna viðskipta við þau. Tekur nefndin m.a. til meðferðar kvartanir sem varða réttarágreining milli fjármálafyrirtækis og viðskiptamanns enda sé samningssamband milli aðila, sbr. a-lið 2. mgr. 3. gr.

Meðan á meðferð máls þessa stóð hjá nefndinni afturkallaði viðskiptaráðherra starfsleyfi varnaraðila til verðbréfaviðskipta með vísan til 2. tölul. 1. mgr. 60. gr. laga um verðbréfaviðskipti nr. 13, 1996 og hefur skrifstofum félagsins verið lokað. Óskaði ráðherra jafnframt eftir því við Héraðsdóm Reykjavíkur að félagið yrði tekið til opinberra skipta, sbr. 2. mgr. 62. gr. nefndra laga. Hefur Héraðsdómur Reykjavíkur fallist á þá kröfu viðskiptaráðherra og skipað nafngreindan hæstaréttarlögmann til að annast skiptin.

Samkvæmt framansögðu er varnaraðili ekki lengur starfandi og hefur félagið verið tekið til opinberra skipta. Telja verður samkvæmt eðli máls að aðild að úrskurðarnefndinni og valdsvið nefndarinnar sé samkvæmt fyrrgreindu samkomulagi

aðila hennar og samþykktum, m.a. um málsmeðferð og réttaráhrif úrskurða nefndarinnar, bundið við starfandi fjármálafyrirtæki. Með því að starfsleyfi varnaraðila hefur verið afturkallað, félagið hefur hætt starfsemi og yfir standa opinber skipti til slita á félaginu lögum samkvæmt, verður að líta svo á að varnaraðili eigi ekki lengur aðild að úrskurðarnefndinni, sbr. 1. mgr. 3. gr. samþykktu fyrir nefndina. Er þar með niður fallið vald úrskurðarnefndarinnar til að fjalla um kvartanir vegna viðskipta við varnaraðila.

Með vísan til framanritaðs verður ekki hjá því komist að vísa máli þessu frá úrskurðarnefndinni. Eftir atvikum þykir rétt að málskotsgjald verði endurgreitt sóknaraðilum.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Máli sóknaraðila, M, N og O, á hendur varnaraðila, F, er vísað frá úrskurðarnefndinni.

Reykjavík, 11. desember 2001.

Guðjón Ólafur Jónsson

Geir Arnar Marelsson

Ólafur Haraldsson

Ólöf Embla Einarsdóttir

Sölvi Sölvason